

Nové trendy v individuálnom ustajnení dojčiacich prasníc s ciciakmi

Ing. Ľubomír Botto, CSc.
Výskumný ústav živočíšnej výroby, Nitra

V súčasnom období sa kategória vysokoprasných a dojčiacich prasníc ustajňuje dvoma odlišnými spôsobmi, a to buď trvalo v individuálnych kotercoch alebo kombináciou individuálneho a skupinového ustajnenia. V oboch prípadoch sa využíva buď podstielaný alebo bezpodstielkový systém. Pre ochrancov zvierat je viac prijateľné skupinové ustajnenie, ktoré v najväčšej miere odpovedá prirodzeným požiadavkám prasníc i ciciakov, hlavne podstielané systémy. Z individuálnych pôrodných kotercoch sa využívajú koterce s voľným pohybom prasnice, dočasne obmedzeným pohybom alebo trvalo obmedzeným pohybom. Z hľadiska prirodzených potrieb a životnej pohody vhodnejšie podmienky umožňujú podstielané koterce s voľným resp. s dočasne obmedzeným pohybom. V týchto kotercoch je dôležitá starostlivosť ošetrovateľov o ciciaky najmä v prvých dňoch života, kedy dochádza k najvyšším stratám zaľahnutím alebo zašliapnutím. Oproti tomu z hľadiska pohody menej priaznivé koterce s fixačným boxom vykazujú menej strát zaľahnutím ako koterce, v ktorých sa prasnica môže pohybovať voľne. Preto najmä z dôvodu vyššieho percenta prežitia a ochrany pred zaľahnutím v súčasnosti prevláda individuálne ustajnenie prasníc v pôrodnici s využitím kotercoch s boxom. Konštrukcia pôrodných boxov sa neustále vyvíja a chovatelia majú možnosť výberu širokej škály rôznych typov kotercoch s rovným či šikmým boxom, s prestaviteľnými rozmermi či odklápaním. Ich šírka býva najčastejšie 600-700 mm a dĺžka 2000-2100 mm. Rozmery koterca s boxom bývajú 1800-2000 x 2300-2400 mm. Za prasnicou musí zostať voľný priestor minimálne 300 mm pre možnosť asistovaného pôrodu. Konštrukcia pôrodných boxov sa považuje za významný intenzifikačný prvok v produkcii ošípaných.

Pôrodné boxy sú z dôvodu zvýšenej bezpečnosti ciciakov vybavené ochrannými prvkami ako tyče a prsty, ktoré usmerňujú pohyby prasnice tak, aby spomaľovali líhanie prasníc. Vo vývoji sa objavili pôrodné koterce s hydraulickým boxom, ktorý umožňoval opatrné líhanie prasníc a zdvihnutie spodnej postrannej časti konštrukcie pôrodného boxu nad úroveň hláv cicajúcich prasiatok (obr. 1). Ďalším konštrukčným prvkom slúžiacim k ochrane prasiatok pred zaľahnutím bolo elektronické zdvíhanie podlahy boxu o 300 mm oproti podlahe ležiska ciciakov. Tento princíp sa využíva aj v súčasne dostupných pôrodných kotercoch, avšak s tým rozdielom, že pohyblivou časťou sú priestory pre ciciaky po oboch stranách boxu.

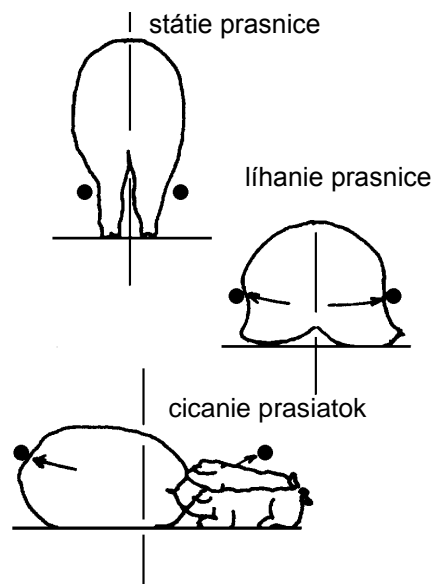
Pôrodné koterce s boxom a zdvíhajúcimi ležiskami ciciakov umožňujú v prvých dňoch po oprasení znížiť straty prasiatok zaľahnutím. Princíp spočíva v tom, že ak prasnica v koterci vstane, podlaha ležisk po stranách boxu spolu s ciciakmi sa automaticky zníži oproti podlahy boxu o 200 mm (obr. 2). Stojaca prasnica ich tak pri líhaní nemôže zaľahnúť. Po ľahnutí prasnice sa podlaha s prasiatkami opäť zdvihne a ich úrovne sa vyrovnajú. Ciciaky sa tak môžu dostať k ceckom prasnice a to aj v prípade, ak si ľahne na opačný bok. Uvedený pôrodný koterec má zabudovaný mechanicko-pneumatický mechanizmus, ktorý sa aktivuje po narodení prasiatok. Prasnica pri vstávaní zatlačí na kovové rameno v prednej časti boxu, ktoré uvádza do činnosti pneumatický ventil. Únikom vzduchu podlahový priestor ciciakov poklesne, zdvihnutie zabezpečuje stlačený vzduch s tlakom 0,8 Mpa, ktorý dodáva kompresor.

V ponuke sú dva typy pôrodných kotercoch s označením VarioStep (obr. 3) alebo Balance - pôrodný koterec (obr. 4). Táto technologická novinka na európskom trhu stojí asi o 300 Eur viac na jedno ustajňovacie miesto ako bežné ustajnenie. Kompenzáciu týchto zvýšených investičných nákladov má priniesť zníženie strát prasiatok, ktoré však môže závisieť najmä od ceny odstavčiat, obrátkovosti a veľkosti vrhu. Podľa výpočtov pracovníkov

poľnohospodárskej komory v SRN (Wesfálsku) je nutné pri 10 ročnej životnosti zariadenia a 5 % úroku a pri 35-dňovom rytme prasnica s 11 živonarodenými prasiatami na vrh znížiť straty ciciakov o 1,1 % na vrh (0,12 ks), aby sa pri cene prasiatka 35 Eur náklady vyrovnali. Podľa skúseností chovateľov vo Westfálsku sa pri inštalácii týchto boxov môžu znížiť straty prasiatok o 3-5 %. Okrem toho sa podstatne šetrí čas ošetrovateľov, ktorí aby zabránili zaľahnutiu ciciakov, nemusia v pôrodnici dlho čakať až kým si všetky prasnice ľahnú. Mechanizmus klesania a zdvíhania podláh ciciakov je možné po 10 dňoch od oprasenia odstaviť, kedy už nehrozí také nebezpečenstvo zaľahnutia ako v prvých dňoch po narodení. Týmto sa predlžuje životnosť koterco. Pre bezproblémovú funkciu týchto koterco je však nutná veľmi starostlivá montáž.

Pri výbere vhodnej technológie pre ustajnenie dojčiacich prasníc s prasiatami záleží aj od dispozičného riešenia pôrodnice a možností chovateľa, či má dostatok podstielkovej slamy pre realizáciu podstielaného ustajnenia. V neposlednom rade sú to aj ekonomické možnosti chovateľa, ktoré sú rozhodujúce pri modernizácii a rekonštrukcii v chove prasníc.

Obr. 1 Činnosť hydraulického pôrodného boxu

Obr. 2 Počas státia prasnice podlaha ležiska ciciakov je znížená o 200 mm oproti podlahy boxu (DLZ 10/2004)

Obr. 3 Pôrodný koterec TENDERFOOT VarioStep s mechanicko - pneumatickým zdvíhacím mechanizmom podlahy ciciakov
(www.tenderfoot.de)

Obr. 4 Pohľad na znížené ležiská ciciakov v pôrodnom koteri s boxom typu Balance
(www.nooyen.nl)

